

pondit, ita ut miraretur Pilatus. ccc, 2. Per diem autem festum solebat dimittere illis unum ex vinculis, quemcumque petissent. cccii, 4. Erat autem qui dicebatur Barabbas, qui cum seditiosis erat vinculus, qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset turba, cepit rogare, sicut semper faciebat illis. Pilatus autem respondit eis, et dixit: Vultis dimittam vobis regem Iudeorum? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes. cccv, 1. Pontifices autem concitaverunt turbam, ut magis Barabham dimitteret eis. cccv, 1. Pilatus autem iterum respondens, ait illis: Quid ergo vultis faciam regi Iudeorum? At illi iterum clamaverunt: Crucifige eum. Pilatus vero dicebat illis: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant: Crucifige eum. cccvi, 1. Pilatus autem volens populo satisfacere dimisit illis Barabham, et tradidit Jesum flagellis casum, ut crucifigeretur. cccvii, 4. Milites autem duxerunt eum in atrium pretorii, et convocant totam cohortem, et induunt eum purpura, et imponunt ei plectentes spineam coronam. Et coeperunt salutare eum: Ave, rex Iudeorum. cccviii, 6. Et percutiebant caput ejus arundine: et conspuiebant eum, et ponentes genua, adorabant eum. Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum purpura, et induerunt eum vestimentis suis: et educunt illum, ut crucifigerent eum. cccix, 1. Et angariaverunt pretereuntem quempiam, Simonem Cyrenaeum, venientem de villa, patrem Alexandri et Rufi, ut tolleret crucem ejus. ccx, 1. Et perducunt illum in Golgotha locum: quod est interpretatum Calvariae locus. ccxi, 4. Et dabant ei bibere myrrhatum vinum: et non accepit. ccxii, 1. Et crucifigentes eum, dividerunt vestimenta ejus, mittentes sortem super eis, quis quid tolleret. ccxiii, 10. Erat autem hora tertia: et crucifixerunt eum. ccxiv, 1. Et erat titulus causae ejus inscriptus: Rex Iudeorum. ccxv, 1. Et eum eo crucifigunt duos latrones; unum a dextris, et alium a sinistris ejus. ccxvi, 8. Et impleta est Scriptura, quae dicit: Et cum iniqui reputatus est. ccxvii, 6. Et pretereuntes blasphemabant eum, moventes capita sua, et dicentes: Vah! qui destruis templum Dei, et in tribus diebus reedificas, salvum fac te metipsum descendens de cruce. ccxviii, 2. Similiter et summi sacerdotes illudentes, ad alterutrum cum Scribis dicebant: Alios salvos fecit seipsum non

potest salvum facere. Christus rex Israel descendat nunc de cruce, ut videamus, et credamus. ccxix, 2. Et qui cum eo crucifixi erant, conviciabantur ei. ccxx, 2. Et facta hora sexta, tenebrae factae sunt per totam terram usque in horam nonam. ccxxi, 6. Et hora nona exclamavit Jesus voce magna, dicens: Eloi, Eloi, lama sabaethani? Quod est interpretatum: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Et quidam de circumstantibus audientes, dicebant: Ecce Eliam vocat. ccxxii, 2. Currens autem unus, et implens spongiam aceto, circumponensque calamo, potum dabat ei, dicens: Sinite, videamus si veniat Elias ad deponendum eum. ccxxiii, 1. Jesus autem, emissa voce magna, exspiravit. ccxxiv, 2. Et velum templi scissum est in duo, a summo [Al. sursum] usque deorsum. ccxxv, 2. Videns autem centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans exspirasset, ait: Vere hic homo Filius Dei erat. ccxxvi, 6. Erant autem et mulieres de longe aspicientes: inter quas erat Maria Magdalene, et Maria Jacobi minoris et Joseph [Al. Josue] mater, et Salome: et cum esset in Galilaea, sequebantur eum, et ministrabant ei, et aliae multae, quae simul cum eo ascenderant Ierosolyman. ccxxvii, 4. Et cum jam sero esset factum (quia erat parasceve, quod est ante sabbatum), venit Joseph ab Arimathea nobilis decurio, qui et ipse erat expectans regnum Dei, et audacter introivit ad Pilatum, et petiit corpus Jesu. Pilatus autem mirabatur si jam obisset. Et accessit centurione, interrogavit eum si jam mortuus esset. Et cum cognovisset a centurione, donavit corpus Joseph. ccxxviii, 1. Joseph autem mercatus sindonem, et deponens eum involvit sindone, et posuit eum in monumento, quod erat excisum de petra, et advolvit lapidem ad ostium monumenti. ccxxix, 6. Maria autem Magdalene, et Maria Joseph [Al. Josue], aspicebant ubi poneretur.

Cap. XVI, ccxxix, 8. — Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, et Maria Jacobi, et Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum. ccxxx, 1. Et valde mane una sabbatorum, veniunt ad monumentum, orto jam sole. Et dicebant ad invicem: Quis revolvit nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum viderunt juvenem sedentem in dextris, coopertum stola candida, et

¹ Unus reginae ms. « qui destruxit »; alter, « qui destruit »: tum pari consensu, « tribus diebus reedificat etc ».

obstupuerunt. ccxxxii, 2. Qui dicit illis: Nolite expavescere: Jesum queritis Nazarenum, crucifixum: surrexit, non est hic, ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite, dicite discipulis ejus et Petro, quia praecedit vos in Galileam: ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. ccxxxiii, 2. At illa exeuntes, fugerunt de monumento: invaserat enim eas tremor et pavor: et nemini quidquam dixerunt: timebant enim. Surgens autem mane, prima sabbati, apparuit primo Mariae Magdalene, de qua ejecerat septem demonia. Illa vadens nuntiavit his, qui cum eo fuerant, lugentibus et fletibus. Et illi audientes quia viveret, et visus esset ab ea, non crederunt. ccxxxiv, 8. Post haec autem duobus ex his ambulatibus ostensus est in alia effigie eunibus in villam: et illi euntes nuntiaverunt ceteris: nec illis crederunt.

ccxxxv, 10. Novissime recumbentibus illis undecim apparuit: et exprobravit incredulitatem eorum et duritiam cordis, quia iis, qui viderant eum resurrexisse, non crederunt. Et dixit eis: Euntes in mundum universum, praedicate evangelium omni creaturae. Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos qui crederint, haec sequentur. In nomine meo demonia ejicient: linguis loquentur novis: serpentes tolent: et si mortiferum quid biberint, non eis nocerebit: super aegros manus imponent, et bene habebunt. Et Dominus quidem Jesus postquam locutus est eis, assumptus est in caelum, et sedet a dextris Dei. Illi autem profecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis.

Explicit evangelium secundum Marcum.

INCIPIT

EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM.

Cap. I, 1, 40¹. — Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem, quae in nobis completae sunt, rerum: sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipsi viderunt, et ministri fuerunt sermonis: visum est mihi, assecuto² omnia a principio diligenter, ex ordine tibi scribere, optime Theophile, ut cognoscas eorum verborum, de quibus eruditus es, veritatem. Fuit in diebus Herodis, regis Judaeae, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia; et uxor illius de filiabus Aaron, et nomen ejus Elisabeth. Erant autem

justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela, et non erat illis filius, eo quod esset Elisabeth sterilis, et ambo processissent in diebus suis. Factum est autem, cum sacerdotio fungeretur³ in ordine vicis suae ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotii, sorte exiit ut incensum poneret, ingressus in templum Domini: et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi. Apparuit autem illi Angelus Domini, stans a dextris altaris incensi. Et Zacharias turbatus

¹ Editi libri quamplures, cum mss. codicibus non paucis, hocce primum Lucae capitulum infra apponunt versus 5, ad haec verba: « Fuit in diebus Herodis regis Judaeae sacerdos quidam, etc. » Praefatiunculam vero, quae praecedit, nullo capitulo, nulli canonici adscribunt. Sed quam parum recte, ex hoc intelligitur, quod ex his innui videatur praedictam praefatiunculam non esse genuinum Lucae evangelistae opus, neque a Deo inspiratum. Quod nefas est dictum. Nos haec restitutum ad fidem exemplarium bibliothecae nostrae San-Germanensis ms. num. 4, 19, 24. His quoque annumerari facile posset aliud exemplar ejusdem bibliothecae optime notae num. 18; in quo

una cum nota capituli primi, quae in consequentibus nosquam apparet, excisum est totum hoc Lucae exordium usque ad praedicta verba versus 5: « Fuit in diebus Herodis, etc. », exclusive. MART.

² Pressius Graeco nostri mss. « assecuto a principio omnis diligenter »: Graece ἰδοὺς καὶ μοι παρακολούθησαι ἀνοθεν πρὸς ἀκριβῶς κ. κ. λ. Ceterum videtur de hocce prooimio disputantem Martianeum in notis.

³ Interserunt hic « Zachariae » nomen duo reginae mss. quod et Graece quaedam exemplaria retinent.

est videns, et timor irruit super eum. Ait autem ad illum Angelus: Ne timeas, Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: et uxor tua Elisabeth pariet tibi filium, et vocabis nomen ejus Joannem: et erit gaudium tibi, et exsultatio, et multi in natiuitate ejus gaudebunt: erit enim magnus coram Domino: et vinum et siceram non bibet, et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suae: et multos filiorum Israel conuertet ad Dominum Deum ipsorum: et ipse praecedet ante illum in spiritu et virtute Eliae: ut conuertat corda patrum in filios, et incredulos ad prudentiam justorum, parans Domino plebem perfectam. Et dixit Zacharias ad Angelum: Unde hoc sciam? Ego enim sum senex, et uxor mea processit in diebus suis. Et respondens Angelus dixit ei: Ego sum Gabriel, qui adsto ante Deum: et missus sum loqui ad te, et haec tibi evangelizare. Et ecce eris tacens, et non poteris loqui, usque in diem quo haec fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis, quae implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectans Zachariam: et mirabantur quod tardaret ipse in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos, et cognouerunt quod visionem vidisset in templo. Et ipse erat inuens illis, et permansit mutus. Et factum est, ut impleti sunt dies officii ejus, abiit in domum suam: post hos autem dies concepit Elisabeth uxor ejus, et occultabat se mensibus quin-

¹ Iterum duo regimae mss. « incredibiles », pro « incredulos », praeserunt.

² Magna hic dissensio est inter codices cum manuscriptis tum editis. Manuscripti siquidem bene multi, secundum capitulum supra apponunt, versu 19, ad haec verba: « Et respondens Angelus, dixit ei: Ego sum Gabriel, qui adsto ante Deum: et missus sum loqui ad te, et haec tibi evangelizare ». Quae verba cum ad canonem quintum referantur, concordare debuerant cum his capituli tertii evangelii Matthaei: « Christi autem generatio sic erat: Cum esset desponsata mater ejus Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto ». Manifestum autem est nullam inter illa esse consensionem: cum haec ad Christi, illa ad Joannis praecursoris conceptionem pertineant. Error hic est, seu potius oscitantia librariorum, qui cum cernebant in apographis, ut et in manuscripto San-Germanensi num. 18, quem in hac parte, utpote emendatissimum, et rationi maxime consentaneum, merito sequimur, ceterisque omnibus anteponimus; cum, inquam, in his apogra-

que, dicens: Quia sic fecit mihi Dominus in diebus, quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines. n. 5¹. In mense autem sexto missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Gallilae, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Joseph, de domo David, et nomen virginis Maria. n. 10. Et ingressus Angelus ad eam dixit: Ave, gratia plena: Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus. Quae cum audisset, turbata est in sermone ejus, et cogitabat qualis esset ista saluatio. Et ait Angelus ei: Ne timeas, Maria; invenisti enim gratiam apud Deum: ecce concipies in utero, et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum. Hic erit magnus, et filius Altissimi vocabitur, et dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus: et regnabit in domo Jacob in aeternum, et regni ejus non erit finis. Dixit autem Maria ad Angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et respondens Angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Et ecce Elisabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua: et hic mensis sextus est illi, quae vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa Angelus. Exurgens autem

phis cernebant, hoc secundum Lucam capitulum annotatum ad ea verba versus 26, quae hic in textu leguntur, scilicet: « In mense autem sexto missus est Angelus Gabriel, etc. », ubi Angeli Gabrielis mentio fit, ut et in illo alio loco versus 19 supra relato, imprudenter alterum pro altero sumpsere: maxime cum in quibusdam codicibus, ut in ms. nostro San-Germanensi num. 19, duo illa loca in duabus ejusdem paginae columnis, perfecte quasi in una linea sibi invicem e regione respondeant. Hoc non attendentes editi omnes libri, nullo ex iis, quos praemanibus habemus, suffragante codice manuscripto, praesens capitulum secundum in caput sequens distrahant, versu 26, ad haec verba: « Factum est autem, cum essent tibi, impleti sunt dies, ut pareret, et peperit filium suum primogenitum, et pannis eum involvit ». cum tamen his verbis Christi nativitas describeretur, non ejus conceptio, ut in loco Matthaei parallelo. Manr.

³ Vocula « ex te », quae et raro in Graecis exemplaribus invenitur, regimae mss. prorsus ignorant.

Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione, in civitatem Judae; Et intravit in domum Zachariae, et salutavit Elisabeth. Et factum est, ut audivit salutationem Mariae Elisabeth, exsultavit infans in utero ejus, et repleta est Spiritu sancto Elisabeth: et exclamavit voce magna, et dixit: Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tuae in auribus meis, exsultavit in gaudio infans in utero meo. Et beata quae credidisti, quoniam perficientur ea, quae dicta sunt tibi a Domino. Et ait Maria:

Magnificat anima mea Dominum, et exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo.

Quia respexit humilitatem ancillae suae: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia feci mihi magna qui potens est, et sanctum nomen ejus.

Et misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum.

Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.

Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles.

Esurientes implevit bonis: et divites dimisit inanes.

Susecepit Israel puerum suum, recordatus misericordiae suae.

Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham, et semini ejus in saecula.

Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus: et reversa est in domum suam. Elisabeth autem impletum est tempus pariendi, et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati ejus, quia magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa, et congratulabantur ei. Et factum est in die octavo, venerunt circumcidere puerum, et vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater ejus, dixit: Nequaquam, sed vocabatur Joannes. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est in cognatione tua, qui vocetur hoc nomine. Innebant autem patri ejus, quem vellet vo-

cari eum. Et postulans pugillarem scripsit, dicens: Joannes est nomen ejus. Et mirati sunt universi. Apertum est autem illico os ejus, et lingua ejus, et loquebatur benedicens Deum. Et factum est timor super omnes vicinos eorum: et super omnia montana Judaeae divulgabantur omnia verba haec: et posuerunt omnes qui audierant in corde suo, dicentes: Quis, putas, puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo. Et Zacharias pater ejus repletus est Spiritu sancto: et prophetavit dicens: Benedictus Dominus Deus Israel: quia visitavit et fecit redemptionem plebi suae.

Et exiit cornu salutis nobis, in domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os sanctorum, qui a saeculo sunt, prophetarum ejus:

Salutem ex inimicis nostris, et de manu omnium qui oderunt nos:

Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris: et memorari testamenti sui sancti.

Jusjurandum, quod juravit ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis:

Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi:

In sanctitate et justitia coram ipso, omnibus diebus nostris.

Et tu, puer, propheta Altissimi vocaberis: praebis enim ante faciem Domini parare vias ejus:

Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum:

Per viscera misericordiae Dei nostri: in quibus visitavit nos Oriens ex alto:

Illuminare his, qui in tenebris, et in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

Puer autem crescebat, et confortabatur spiritu: et erat in desertis usque in diem ostensionis suae ad Israel.

Cap. II. — Factum est autem in diebus illis, exiit edictum a Cesare Augusto, ut describeretur universus orbis. Haec descriptio prima facta est a praeside Syriae Cyrino: et ibant omnes, ut pro-

⁴ Pari iterum consensu iidem mss. « Quid putas, etc. » Graeco: Τί ἄρα, etc.

⁵ Unus e nostris mss. atque alter Craesensis penes Martianum: « facta est praeside, etc. » absque « a » particula, sensu etiam concinniore juxta Graecum, ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου.

¹ Iidem mss. « beata quae creditur », et coherenter, « quae dicta sunt ei a Domino etc. » M-que hoc Graeco pressius, ἡ πιστεύουσα, ὅτι ἔσται: τῆς λέγουσας τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου, etc.

² Duo regimae mss. in progenies et progenies.

³ Iidem ms. « memorari misericordiae », pressius iterum Graeco, μνησθῆναι ἐλέους.

fliterent singuli in suam civitatem. Ascendit autem et Joseph a Galilæa de civitate Nazareth, in Judæam in civitatem David, qua vocatur Beth-lehem: eo quod esset de domo et familia David, ut profleretur cum Maria desponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem, cum essent ibi, impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum, et pannis eum involvit, et reclinavit eum in præsepio: quia non erat eis locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes, et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce Angelus Domini stetit juxta illos, et claritas Dei circumfulsit illos, et timerunt timore magno. Et dixit illis Angelus: Nolite timere: ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David. Et hoc vobis signum: Invenietis infantem pannis involutum, et positum in præsepio. Et subito facta est cum Angelo multitudo militum celestis, laudantium Deum, et dicentium: Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et factum est, ut discesserunt ab eis Angeli in cœlum, pastores loquebantur ad invicem: Transeamus usque Beth-Lehem, et videamus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes: et invenerunt Mariam, et Joseph, et infantem positum in præsepio. Videntes autem cognoverunt de verbo, quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes, qui audierunt, mirati sunt: et de his, quæ dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes Deum, in omnibus quæ adierant, et viderant, sicut dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur ¹ puer, vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum est ab Angelo prius quam in utero conciperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis ejus secundum legem Moysi, tulerunt illum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini: Quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum Domino vocabitur. Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columba-

¹ Istud « puer » nomen, quod in Græcis melioris notæ codicibus desideratur, in uno reginæ ms. prorsus non est, in altero secundis curis est additum.

rum. Et ecce homo erat in Jerusalem, cui nomen Simeon, et homo iste justus, et timoratus, expectans consolationem Israel, et Spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Jesum parentes ejus, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo, et ipse accepit eum in ulnas suas, et benedixit Deum, et dixit:

Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum, in pace:

Quia viderunt oculi mei salutare tuum:

Quod parasti ante faciem omnium populorum:

Lumen ad revelationem gentium, et gloriam plebis tuæ Israel.

Et erat pater ejus et mater mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Et benedixit illis Simeon, et dixit ad Mariam matrem ejus: Ecce positus est hic in ruinam, et in resurrectionem multorum in Israel: et in signum, quod contradicetur: et tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat Anna prophetissa, filia Phanuel, de tribu Aser: hæc processerat in diebus multis, et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et hæc vidua usque ad annos octoginta quatuor: quæ non discedebat de templo, jejuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die. Et hæc, ipsa hora superveniens, confitebatur Domino: et loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionem ² Israel. Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilæam in civitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur, plenus sapientia: et gratia Dei erat in illo. Et ibant parentes ejus per omnes annos in Jerusalem, in die solemnium paschæ. Et cum factus esset annorum duodecim, ascendit illis Jerusalem secundum consuetudinem diei festi, consummatisque diebus, cum redirent, remansit puer Jesus in Jerusalem, et non cognoverunt parentes ejus. Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, et requirebant eum inter cognatos et notos. Et non inventientes, regressi sunt in Jerusalem, requirentes eum. Et factum est, post triduum invenerunt illum in templo, sedentem in medio doctorum, audientem

² Pro « Israel », in nostris mss. « Jerusalem » legitur, quemadmodum et Græcis plerisque libris Ἱερουσαλὴμ.

illos, et interrogantem eos. iv, 2. Stupebant autem omnes, qui eum audiebant, super prudentia et responsa ejus. Et videntes admirati sunt. v, 10. Et dixit mater ejus ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? Nescibatis quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum, quod locutus est ad eos. Et descendit cum eis, et venit Nazareth: et erat subditus illis. Et mater ejus conservabat omnia verba hæc in corde suo. Et Jesus proficiebat sapientia, et ætate, et gratia apud Deum et homines.

Cap. III, vi, 3. — Anno autem quinto decimo imperii Tiberii Cesaris, procurante Pontio Pilato Judæam, tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre ejus tetrarcha Iturææ, et Trachonitidis regionis, et Lysania Abylina tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna et Caipha, factum est verbum Domini super Joannem, Zachariæ filium, in deserto. vii, 1. Et venit in omnem regionem Jordanis prædicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum, sicut scriptum est in libro sermonum Isaie prophete: Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini: rectas facite semitas ejus: omnis vallis implebitur: et omnis mons, et collis humiliabitur: et erunt prava in directa, et aspera in vias planas: et videbit omnis caro salutare Dei. viii, 5. Dicebat ergo ad turbas quæ exhibant, ut baptizarentur ab ipso: Genitrix viperarum: quis ostendit vobis fugore a ventura ira? Facite ergo fructus dignos penitentiae, et ne coeperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Jam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur. ix, 40. Et interrogabant eum turbæ, dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti: et qui habet escas, similiter faciat. Venerunt autem et publicani, ut baptizarentur, et dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil amplius, quam quod constitutum est vobis, faciatis. Interrogabant autem eum et milites, dicentes: Quid faciemus et nos? Et ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis: et contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo, et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, ne forte ipse esset Christus, respondit Joannes, dicens omnibus: x, 4. Ego qui

dem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus: ipse vos baptizabit in Spiritu sancto et igni. xi, 5. Cujus ventilabrum in manu ejus, et purgabit aream suam, et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem et alia exhortans evangelizabat populo. xii, 2. Herodes autem tetrarcha, cum corripiretur ab illo de Herodiade uxore fratris sui, et de omnibus malis, quæ fecit Herodes, adjecit et hoc super omnia, et inclusit Joannem in carcere. xiii, 1. Factum est autem cum baptizaretur omnis populus, et Jesu baptizato, et orante, apertum est cœlum: et descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum: et vox de cœlo facta est: Tu es Filius meus dilectus, in te complacui mihi. xiv, 5. Et ipse Jesus erat incipiens quasi annorum triginta, ut putabatur, filius Joseph, qui fuit Heli, qui fuit Mathat, qui fuit Levi, qui fuit Melchi, qui fuit Janne, qui fuit Joseph, qui fuit Mathathia, qui fuit Amos, qui fuit Nahum, qui fuit Heli, qui fuit Nagge, qui fuit Mabath, qui fuit Mathathia, qui fuit Semei, qui fuit Joseph, qui fuit Juda, qui fuit Johanna, qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri, qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui fuit Cosan, qui fuit Elmadan, qui fuit Her, qui fuit Jesu, qui fuit Elfezer, qui fuit Jorim, qui fuit Mathat, qui fuit Levi, qui fuit Simeon, qui fuit Juda, qui fuit Joseph, qui fuit Jona, qui fuit Eliachim, qui fuit Melea, qui fuit Menna, qui fuit Mathatha, qui fuit Nathan, qui fuit David, qui fuit Jesse, qui fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naasson, qui fuit Aminadab, qui fuit Aram, qui fuit Esron, qui fuit Phares, qui fuit Judæ, qui fuit Jacob, qui fuit Isaac, qui fuit Abraham, qui fuit Thare, qui fuit Nachor, qui fuit Sarug, qui fuit Ragau, qui fuit Phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad, qui fuit Som, qui fuit Noe, qui fuit Lamech, qui fuit Mathusale, qui fuit Henoch, qui fuit Jared, qui fuit Malacel [Ms. Maleel], qui fuit Cainan, qui fuit Henos, qui fuit Seth, qui fuit Adam, qui fuit Dei.

Cap. IV, xv, 2. — Jesus autem plenus Spiritu sancto regressus est a Jordane: et agebatur a Spiritu in deserto, diebus quadraginta, et tentabatur a diabolo. xvi, 5. Et nihil manducavit in diebus illis: et consummatis illis, esurit. Dixit autem illi diabolus: Si Filius Dei es, dic lapidibus hæc ut panis fiat. Et respondit ad illum Jesus:

Scriptum est: Quia non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo Dei. Et duxit illum diabolus¹ in montem excelsum, et ostendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis, et ait illi: Tibi dabo potestatem hanc universam, et gloriam illorum: quia mihi tradita sunt: et cui volo, do illa. Tu ergo si adoraveris coram me, erunt tua omnia. Et respondens Jesus, dixit illi: Scriptum est: Dominum tuum adorabis, et illi soli servies. Et duxit illum in Jerusalem, et statuit eum super pinnam templi, et dixit illi: Si Filius Dei es, mitte te hinc deorsum. Scriptum est enim quod Angelis suis mandavit de te, ut conservent te: et quia in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et respondens Jesus, ait illi: Dictum est: Non tentabis Dominum Deum tuum. Et consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo, usque ad tempus. xvii, 4. Et regressus est Jesus in virtute Spiritus in Galilæam, et fama exit per universam regionem de illo. Et ipse docebat in synagogis eorum, et magnificabatur ab omnibus. xviii, 10. Et venit Nazareth, ubi erat nutritus, et intravit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam, et surrexit legere. Et traditus est illi liber Isaiæ propheta. Et ut revolvit librum, invenit locum ubi scriptum erat: Spiritus Domini super me: propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me,² sanare contritos corde, predicare captivis remissionem, et cæcis visum, dimittere contractos in remissionem, predicare annum Domini acceptum, et diem retributionis. Et cum plivisset librum, reddidit ministro, et sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum: Cæpit autem dicere ad illos: Quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris. xx, 4. Et omnes testimonium illi dabant: et mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius, et dicebant: Nonne hic est filius Joseph? xx, 10. Et ait illis: Utique dicetis mihi hanc similitudinem: Medice, cura te ipsum: quanta audivimus facta in Capharnaum, fac et hic in patria tua. xxi, 4. Ait autem: Amen dico vobis,

¹ Verba « in montem excelsum », quæ et in Græcis quibusdam libris desiderantur, in neutro e Græcis mss. sunt.

² Intererunt reginæ mss. « Deum », quod nomen et Græci retinent exemplaria. Paulo ante plus habet Sixtina editio, « si precidens adoraveris me ».

³ Hic iterum verba, « sanare contritos corde »,

quia nemo propheta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis, multæ viduæ erant in diebus Eliæ in Israel, quando clausum est celum annis tribus et mensibus sex, cum facta esset fama magna in omni terra: et ad nullam illarum missus est Elias, nisi in Sarepta Sidoniæ, ad mulierem viduam. Et multi leprosi erant in Israel sub Elisæo propheta: et nemo eorum mundatus est nisi Naaman [Ms. Neman] Syrus. Et repleti sunt omnes in synagoga ira, hæc audientes. Et surrexerunt, et eiecerunt illum extra civitatem: et duxerunt illum usque ad supercilium montis, super quem civitas illorum erat edificata, ut precipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum, ibat. xxiii, 8. Et descendit in Capharnaum civitatem Galilææ, ibique docebat illos sabbatis. xxiv, 2. Et stupebant in doctrina ejus quia in potestate erat sermo ipsius. xxv, 8. Et in synagoga erat homo habens demonium immundum, et exclamavit voce magna, dicens: Sine, quid nobis, et tibi, Jesu Nazarene? Venisti perdere nos? Scio te⁴ quis sis, sanctus Dei. Et increpavit illum Jesus, dicens: Obmutesco, et exi ab eo. Et cum projecisset illum demonium in medium, exiit ab illo, nihilque illum nocuit. Et factus est pavor in omnibus, et colloquebantur ad invicem, dicentes: Quod est hoc verbum, quia in potestate et virtute imperat immundis spiritibus, et exeunt? Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. xxvi, 2. Surgens autem Jesus de synagoga, introivit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus: et rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam, imperavit febri et dimisit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum autem sol occidisset, omnes qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens, curabat eos. xxvii, 8. Exhibant autem demonia a multis, clamantia et dicentia: Quia tu es Filius Dei: et increpans non sinebat ea loqui, quia sciebat ipsum esse Christum. xxviii, 8. Facta autem die, egressus ibat in desertum locum, et turbæ requirebant eum, et⁵

quæ a Græcis nonnullis codicibus reticentur, absunt et ab utroque reginæ ms. in altero autem Vaticano secundis curis sunt addita.

⁴ Græce τίς εἶ, reginæ mss. « qui sis ».

⁵ Absque negandi particula, « et venerunt usque ad ipsum », habent reginæ mss. juxta pleraque omnia Græca exemplaria.

non venerunt usque ad ipsum: et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait: Quia et aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum Dei: quia ideo missus sum. Et erat predicans in synagoga Galilææ.

Cap. V, xxix, 10. — Factum est autem, cum turbæ irruerent in eum, ut audirent verbum Dei, et ipse stabat secus stagnum Genesareth. Et vidit eum a terra reducere pusillum. Et sedens docebat. xxx, 9. Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem: Due in altum, et laxate retia vestra in capturam. Et respondens Simon, dixit illi: Preceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus, in verba autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent, concluderunt piscium multitudinem copiosam, rumpebatur autem rete eorum. Et anchoræ sociis, qui erant in alia navi, ut venirent, et adjuvarent eos. Et tenuerunt, et impleverunt ambas naviculas, ita ut⁶ pene mergerentur. xxxi, 10. Quod cum videret Simon Petrus, proci-dit ad genua Jesu, dicens: Exi a me, quia homo peccator sum, Domine. Stupor enim circumdederat eum, et omnes qui cum illo erant, in captura piscium, quam ceperant: similiter autem Jacobum et Joannem, filios Zebedæi, qui erant socii Simonis. xxxii, 2. Et ait ad Simonem Jesus: Noli timere: ex hoc jam homines eris capiens. Et subductis ad terram navibus, relictis omnibus secuti sunt eum. xxxiii, 2. Et factum est, cum esset in unam civitatem, et ecce vir plenus lepra, et videns Jesum, et procidens in faciem, rogavit eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Et extendens manum, tetigit eum, dicens: Volo, mundare. Et confestim lepra discessit ab illo. Et ipse præcepit illi, ut nemini diceret: sed: Vade, ostende te sacerdoti, et offer pro emundatione tua, sicut præcepit Moyses, in testimonium illis. xxxiv, 1. Perambulabat autem magis sermo de illo: et conveniebant turbæ multæ, ut audirent, et curarentur ab infirmitatibus suis. xxxv, 2. Ipse autem sedebat in deserto, ut orabat. xxxvi, 2. Et factum est in una dierum, et ipse sedebat docens. Et erant Pharisei sedentes, et legis doctores, qui venerant ex omni castello Galilææ, et Judææ, et Jerusalem: et virtus Domini erat ad sanandum eos. xxxvii, 1. Et ecce viri por-

tantes in lecto hominem, qui erat paralyticus: et quærebant eum inferre, et ponere ante eum. Et non inveniētes qua parte illum inferrent præ turba, ascenderunt supra tectum, et per tegulas summiserunt eum cum lecto in medium ante Jesum. Quorum fidem ad vidit, dixit: Homo, remittuntur tibi peccata tua. Et cœperunt cogitare Scribæ, et Pharisei, dicentes: Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Ut cognovit autem Jesus cogitationes eorum, respondens, dixit ad illos: Quid cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata; an dicere: Surge, et ambula? Ut autem sciatis, quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, (ait paralytico:) Tibi dico, surge, tolle lectum tuum, et vade in domum tuam. Et confestim consurgens coram illis, tulit lectum, in quo jacebat, et abiit in domum suam, magnificans Deum. Et stupor apprehendit omnes, et magnificabant Deum. Et repleti sunt timore, dicentes: Quia vidimus mirabilia hodie. xxxviii, 2. Et post hæc exit et vidit publicanum nomine Levi, sedentem ad telonium, et ait illi: Sequere me. Et relictis omnibus, surgens secutus est eum. xxxix, 2. Et fecit et convivium magnum Levi in domo sua: et erat turba multa publicanorum, et aliorum, qui cum illis erant discumbentes. Et murmurabant Pharisei et Scribæ eorum, dicentes ad discipulos ejus: Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? xl, 2. Et respondens Jesus, dixit ad illos: Non egent qui sani sunt, medico, sed qui malo habent. Non veni vocare justos, sed peccatores ad penitentiam. At illi dixerunt ad eum: Quare discipuli Joannis jejunant et Phariseorum: tui autem edunt et bibunt? Quibus ipse ait: Nunquid potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere jejunare? Veniant autem dies, cum ablatu fuerit ab illis sponsus, tunc jejunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos: Quia nemo commissuram a novo vestimento immittit in vestimentum vetus: alioquin et novum rumpit, et veteri non convenit commissura a novo. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres, alioquin rumpet vinum novum utres, et ipsum effundetur, et utres peribunt. Sed vinum

⁶ Adverbium « pene », quod neque in Græcis melioris notæ libris habetur, prorsus in reginæ mss. non est.

novum in utres novos mittendum est, et utraque conservatur. Et nemo hibens vetus, statim vult novum, dicit enim: Vetus melius est.

Cap. VI, xli, 2. — Factum est autem in sabbato secundo primo, cum transiret per sata, volebant discipuli ejus spicas, et manducabant confricantes manibus. Quidam autem Phariseorum dicebant illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis? Et respondens Jesus ad eos, dixit: Nec hoc legis quod fecit David, cum esurisset ipse, et qui cum illo erant: quomodo intravit in domum Dei, et panes propositionis sumpsit, et dedit his qui cum ipso erant, quos non licet manducare nisi tantum sacerdotibus? xlii, 2. Et dicebat illis: Quia dominus est Filius hominis etiam sabbati. Factum est autem et in alio sabbato, ut intraret in synagogam, et doceret. Et erat ibi homo, et manus ejus dextera erat arida. Observabant autem Scribae, et Pharisei, si in sabbato curaret: et invenirent unde accusarent eum. Ipse vero sciebat cogitationes eorum: et ait homini, qui habebat manum aridam: Surge, et sta in medium. Et surgens stetit. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos, si licet sabbatis benefacere, an male; animam salvam facere, an perdere? Et circumspectis omnibus, dixit homini: Extende manum tuam. Et extendit: et restituta est manus ejus. Ipsi autem repleti sunt insipientia; et colloquebantur ad invicem, quidnam facerent Jesu. xliiii, 2. Factum est autem in illis diebus, exiit in montem orare, et erat pernoctans in oratione Dei. xliiv, 2. Et cum dies factus esset, vocavit discipulos suos: et elegit duodecim ex ipsis (quos et Apostolos nominavit): Simonem, quem cognominavit Petrum, et Andream fratrem ejus, Jacobum, et Joannem, Philippum, et Bartholomaeum, Matthaeum, et Thomam, Jacobum Alphaei, et Simonem, qui vocatur Zelotes, et Judam Jacobi, et Judam Iscariotem [Ms. Scarioth], qui fuit proditor. xlv, 1. Et descendens cum illis, stetit in loco campestri, et turba discipulorum ejus, et multitudo copiosa plebis ab omni Judea, et Jerusalem, et maritima, et Tyri, et Sidonis, qui venerant, ut audirent eum, et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabantur a spiritibus immundis, curabantur. Et

¹ Vatican. ac reginae ms. « cum bene vobis dixerint omnes », quod quidem « omnes », in Graeco etiam originali textu resonat juxta plerosque codices, πάντες οἱ ἄνθρωποι. Tum duo Reginae « haec faciebant prophetis patres eorum », quod

omnis turba querebat eum tangere: quia virtus de illo exibat, et sanabat omnes. xlvii, 5. Et ipse elevatis oculis in discipulos suos, dicebat: Beati pauperes: quia vestrum est regnum Dei. xlviii, 5. Beati qui nunc esuritis: quia saturabimini. xlviii, 3. Beati qui nunc fletis: quia ridebitis. xlix, 5. Beati eritis cum vos oderint homines, et cum separaverint vos, et exprobraverint, et ejecerint nomen vestrum tanquam malum, propter Filium hominis. Gaudete in illa die, et exultate; ecce enim merces vestra multa est in caelo: secundum haec enim faciebant prophetis patres eorum. l, 19. Verumtamen vae vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram! Vae vobis, qui saturati estis: quia esurietis! Vae vobis, qui rideitis nunc: quia lugebitis et fletibitis! l, 10. Vae cum ¹ benedixerint vobis homines: secundum haec enim faciebant pseudoprophetae patres eorum! li, 5. Sed vobis dico, qui auditis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. Benedicite maledicentibus vobis, et orate pro calumniantibus vos. liii, 5. Et qui te percussit in maxillam, probe et alterum. Et ab eo, qui auferit tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. Omni autem petenti te, tribue: et qui auferit quae tua sunt, ne repetas. liiv, 5. Et prout vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite illis similiter. Et si diligitis eos, qui vos diligunt, quae vobis est gratia? Nam et peccatores diligentes se diligunt. liv, 5. Et si benefeceritis his, qui vobis benefaciunt, quae vobis est gratia? Siquidem et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his, a quibus speratis recipere, quae gratia est vobis? Nam et peccatores peccatoribus fenerant, ut recipiant aequalia. Verumtamen diligite inimicos vestros: benefacite, et mutuum date, nihil inde sperantes: et erit merces vestra multa, et eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos. Estote ergo misericordes, sicut et pater vester misericors est. lv, 2. Nolite judicare, et non judicabimini: nolite condemnare, et non condemnabimini. Dimittite, et dimittentur vobis. Date, et dabitur vobis: mensuram bonam, et confertam, et cogitatum, et superfluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur

ex superioris 23 versiculi isoloco repetitum est: nam et pseudoprophetae rectissime hic loci vocat textus, et secundis quoque curis in altero reginae ms. repositum ita est.

vobis. lvii, 5. Dicebat autem illis et similitudinem: Nunquid potest caecus caecum ducere? Nonne ambo in foveam cadunt? lviii, 3. Non est discipulus super magistrum: perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister ejus. lix, 5. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui; trabem autem quae in oculo tuo est, non consideras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine ejciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo: et tunc perspicies ut educaes festucam de oculo fratris tui. lx, 5. Non est enim arbor bona, quae facit fructus malos: neque arbor mala, faciens fructum bonum. Unaqueque enim arbor de fructu suo cognoscitur. lxi, 5. Neque enim de spinis colligunt ficus: neque de rubo vindemiant uvam. lxii, 5. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum et malus homo de malo thesauro profert malum. Ex abundantia enim cordis eo loquitur. lxiii, 3. Quid autem vocatis me, Domine, Domine: et non facitis quae dico? lxiv, 5. Omnis qui venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos, ostendam vobis eum similis sibi: similis est homini aedificanti domum, qui fodit in altum, et posuit fundamentum super petram; inundatione autem facta, illius est flumen domui illi, et non potuit eam movere: fundata enim erat super petram. Qui autem audit, et non facit, similis est homini aedificanti domum suam super terram sine fundamento; in quam illius est fluvius, et continuo cecidit: et facta est ruina domus illius magna.

Cap. VII, lxx, 3. — Cum autem impleisset omnia verba sua in aures plebis, intravit Capharnaum. Centurionis autem cujusdam servus male habens, erat moriturus: qui illi erat pretiosus. Et cum audisset de Jesu, misit ad eum seniores Judaeorum rogans eum, ut veniret, et salvaret servum ejus. At illi cum venissent ad Jesum, rogabant eum sollicito, dicentes ei: Quia dignus est, ut hoc illi praestes. Diligit enim gentem nostram: et synagogam ipse aedificavit nobis. Jesus autem ibat cum illis. Et cum jam non longe esset a domo, misit ad eum centurio amicos, dicens: Domine, noli vexari: non enim sum dignus, ut sub tectum meum intres. Propter quod et me ipsum non sum dignum arbitratus, ut venirem ad

te: sed dico verbo, et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: et dico huic: Vade, et vadit; et alii: Veni, et venit: et meo servo: Fac hoc, et facit. Quo audio, Jesus miratus est: et conversus sequentibus se turbis, dixit: Amen ¹ dico vobis, nec in Israel tantam fidem inveni. lxvi, 5. Et reversi, qui missi fuerant, domum, invenerunt servum, qui languerat, sanum. lxvii, 10. Et factum est: deinceps ibat in civitatem, quae vocatur Naim: et ibant cum eo discipuli ejus, et turba copiosa. Cum autem appropinquaret portae civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suae: et haec vidua erat: et turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Et accessit, et tetigit loculum (hi autem, qui portabant, steterunt). Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, et cepit loqui. Et dedit illum matri suae. Accepit autem omnes timor: et magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis: et quia Deus visitavit plebem suam. lxviii, 10. Et exiit sermo in universam Judaeam de eo, et in omnem circa regionem. lxx, 5. Et nuntiaverunt Joanni discipuli ejus de omnibus his. Et convocavit duos de discipulis suis Joannes, et misit ad Jesum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Joannes Baptista misit nos ad te, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? (In ipsa autem hora multos curavit a languoribus et plagis, et spiritibus malis: et caecis multis donavit visum.) Et respondens, dixit illis: Euntis ² renuntiate Joanni quae audistis, et vidistis: Quia nuntii Joannis, cepit de Joanne dicere ad turbas: Quid existis in deserto videre? Arundinem vento ³ agitatum? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestimentis indatum? Ecce qui in veste pretiosa sunt et delicias, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Ulque dico vobis, et plusquam prophetam: lxx, 2. hico est, de quo scriptum est: Ecce mitto Angelum

te ».

² Vaticanus, et duo reginae ms. « arundinem vento moveri »? In Graeco est, κλάμνον ὑπὸ ἀνέμου σπλευόμενον.

¹ Bis « amen » repetit unus reginae ms. quemadmodum et in Graecis exemplaribus plerisque retinetur: in uno altero semel dicitur.

³ Nostri mss. pari omnes consensu, « renuntia-

meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te. LXXI, 5. Dico enim vobis: Major inter natos mulierum propheta Joanne Baptista nemo est. Qui autem minor est in regno Dei, major est illo.

LXXII, 10. Et omnis populus audiens et publicani justificaverunt Deum, baptizati baptismo Joannis. Pharisei autem, et legis periti consilium Dei spreverunt in semetipsis, non baptizati ab eo. ¹ Ait autem Dominus: LXXIII, 5. Cui ergo similes dicam homines generationis hujus? Et cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro, et loquentibus ad invicem, et dicentibus: Cantavimus vobis tibis, et non saltastis: lamentavimus, et non ² plorastis. Venit enim Joannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, et dicitis: Demonium habet. Venit Filius hominis manducans, et bibens, et dicitis: Ecce homo devorator, et bibens vinum, amicus publicanorum, et peccatorum. Et justificata est sapientia ab omnibus filiis suis. LXXIV, 1. Rogabat ³ autem illum quidam de Phariseis, ut manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisei discubuit. Et ecce mulier, quae erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubisset in domo Pharisei, attulit alabastrum unguenti: et stans retro secus pedes ejus, lacrymis cepit rigare pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur pedes ejus, et unguento ungebat. Videns autem Phariseus, qui vocaverat eum, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret utique, quae et qualis est ⁴ mulier, quae tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens Jesus dixit ad illum Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo debitores erant cuidam feneratori: unus debebat denarios quingentos, et alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens Simon dixit: Aestimo quia is cui plus donavit. At ille dixit ei: Recte judicasti. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: haec autem lacrymis rigavit pedes meos, et capillis suis terxit. Osculum mihi non dedisti: haec autem ex

quo intravit, non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti: haec autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata. Et coeperunt qui simul accumbabant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit: vade in pace.

Cap. VIII, LXXV, 10. — Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat per ⁵ civitates et castella, praedicans et evangelizans regnum Dei: et duodecim cum illo, et mulieres aliquae, quae erant curatae a spiritibus malignis, et infirmitatibus: Maria, quae vocatur Magdalene, de qua septem demonia exierant, et Joanna uxor Chusae procuratoris Herodis, et Susanna, et aliae multae, quae ministrabant ei de facultatibus suis. LXXVI, 2. Cum autem turba plurima conveniret, et de civitatibus prepararet ad eum, dixit per similitudinem: Exiit qui seminat, seminare semen suum: et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et conculeatum est, et volucres caeli comederunt illud. Et aliud cecidit super petram: et natum aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas, et simul exortae spinae suffocaverunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam: et ortum fecit fructum centuplum. Haec dicens clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat. Interrogabant autem eum discipuli ejus, quae esset haec parabola. Quibus ipse dixit: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, LXXVII, 1. ceteris autem in parabolis: ut videntes non videant, et audientes non intelligant.

LXXVIII, 2. Est autem haec parabola: Semen est verbum Dei. Qui autem secus viam, hi sunt qui audiunt: deinde venit diabolus, et tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant. Nam qui supra petram, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum, et hi radices non habet: qui ad tempus credunt et in tempore tentationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit: hi sunt, qui audierunt, et a sollicitudinibus, et divitiis, et

¹ accubuit, pro accubisset.

² Idem ms. « quae et qualis mulier esset, etc. »

³ In futuro « remittentur » praefert unus Vaticanus, atque alter reginae ms.

⁴ Minori numero per « civitatem et castellum », juxta Graecum, κατὰ πόλιν καὶ κάστρον, Vaticanus et reginae quoque ms. praferunt.

voluptatibus vitae, euntes suffocantur, et non referunt fructum. Quod autem in bonam terram: hi sunt, qui in corde bono et optimo audientes verbum retinent, et fructum afferunt in patientia. LXXIX, 2. Nemo autem lucernam accendens, operit eam vase, aut subtus lectum ponit: sed supra candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen. LXXX, 2. Non est enim occultum, quod non manifestetur, nec absconditum, quod non cognoscatur, et in palam veniat. LXXXI, 5. Videte ergo quomodo audialis. Qui enim habet, dabitur illi: et quicunque non habet, etiam quod putat se habere, auferetur ab illo. LXXXII, 2. Venerunt autem ad illum mater et fratres ejus, et non poterant adire eum praeter turba. Et nuntiatum est illi: Mater tua, et fratres tui stant foris, volentes te videre. Qui respondens, dixit ad eos: Mater mea, et fratres mei hi sunt, qui verbum Dei audiunt, et faciunt. LXXXIII, 2. Factum est autem in una diebus, et ipse ascendit in naviculum, et discipuli ejus, et ait ad illos: Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt et navigantibus illis, obdormivit, et descendit procella venti in stagnum et complabatur, et periclitabantur. Accedentes autem suscitaverunt eum, dicentes: Praeceptor, perimus. At ille surgens, increpavit ventum, et tempestatem aquae, et cessavit: et facta est tranquillitas. Dixit autem illis: Ubi est fides vestra? Qui timentes, mirati sunt ad invicem, dicentes: Quis, putas, hic est, quia et ventis et mari imperat et obediunt ei? Et navigaverunt ad regionem Gerasenorum, quae est contra Galileam. Et cum egressus esset ad terram, occurrit illi vir quidam, qui habebat demonium jam temporibus multis, et vestimento non inducitur, neque in domo manebat, sed in monumentis. Is, ut vidit Jesum, prociat ante illum: et exclamans voce magna, dixit: Quid et mihi et tibi est, Jesu, Fili Dei altissimi? Obsecro te, ne me torques. Praecipiebat enim spiritui immundo, ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum, et vincebatur catenis et compedibus custoditus. Et ruptis vinculis agebatur a demonio in desertum. Interrogavit autem illum Jesus, dicens: Quod tibi nomen est? At illi dixit: Legio: quia intraverant demonia multa in eum. Et rogabant illum ne imperaret illis, ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte: et rogabant eum, ut permitteret eis in illos ingredi. Et permisit illis. Exierunt ergo demonia

ab homine, et intraverunt in porcos: et impetu abiit grex per praecipit in stagnum, et suffocatus est. Quod ut viderunt fugerunt, et nuntiaverunt in civitatem, et in villas. Exierunt autem videre quod factum est, et venerunt ad Jesum: et intraverunt hominum sedentem, a quo demonia exierant, vestitum, ac sana mente, ad pedes ejus et timerunt. Nuntiaverunt autem illis et qui viderant, quomodo sanus factus esset a legione: et rogaverunt illum omnis multitudo regionis Gerasenorum, ut discederet ab ipsis: quia magno timore tenebantur. LXXXIV, 8. Ipse autem ascendens navim, reversus est. Et rogabat illum vir, a quo demonia exierant, ut cum eo esset. Dimisit autem eum Jesus, dicens: Redi in domum tuam, et narra quanta tibi fecit Deus. Et abiit per universam civitatem, praedicans quanta illi fecit Jesus. LXXXV, 2. Factum est autem cum redisset Jesus, excepit illum turba. Erant enim omnes expectantes eum. Et ecce venit vir, cui nomen Jairus, et ipse princeps synagoga erat: et cecidit ad pedes Jesu, rogans cum, ut intraret in domum ejus, quia unica filia erat ei fore annorum duodecim, et haec moriebatur. Et periclitabatur. Accedentes autem mulier quaedam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quae in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari: accessit retro, et tetigit fimbriam vestimenti ejus, et confestim stetit fluxus sanguinis ejus. Et ait Jesus: Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus dixit Petrus, et qui cum illo erant: Praeceptor, turbam te comprimunt, et affligunt, et dicitis: Quis me tetigit? Et dixit Jesus: Tetigit me aliquis: nam ego novi virtutem de me exisse. Videns autem mulier, quia non latuit, tremens venit, et prociat ante pedes ejus: et ob quam causam tetigerit eum, indicavit coram omni populo: et quemadmodum confestim sanata sit. At ipse dixit ei: Filia, fides tua salvam te fecit: vade in pace. Adhuc illo loquente, venit quidam ad principem synagoga, dicens ei: Quia mortua est filia tua, noli vexare illum. Jesus autem auditus hoc verbo, respondit patri puellae: Noli timere, crede tantum et salva erit. Et cum venisset domum, non permisit intrare secum quemquam, nisi Petrum, et Jacobum, et Joannem, et patrem, et matrem puellae. Flebant autem omnes, et plangebant illam: at ille dixit: Nolite flere, non est mortua ¹ puella, sed dormit. Et deridebant eum, scientes

¹ Non additur « puella » in his, quibus utimur, mss. quod nomen et in Graecis perquam raris codicibus hic loci occurrit.

¹ Verba, « ait autem Dominus », quae et in Graecis nonnullis exemplaribus desiderantur, nostri etiam mss. ignorant.

² Unus Vaticanus ms. « et non planxistis »: Graece, καὶ οὐκ ἐκλάβεστε.

³ Hic cum Vaticano unus reginae ms. « rogavit, pro rogabat »: mox pari omnes consensu,

quod mortua esset. Ipse autem tenens manum ejus clamavit, dicens: Puella, surge. Et reversus est spiritus ejus, et surrexit continuo. Et jussit illi dari manducare. Et stupuerunt parentes ejus, quibus præcepit, ne alicui dicerent quod factum erat.

Cap. IX, LXXXVI, 2. — Convocatis autem duodecim Apostolis, dedit illis virtutem et potestatem super omnia dæmonia, et ut languores curarent. Et misit illos prædicare regnum Dei, et sanare infirmos. LXXXVII, 2. Et ait ad illos: Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Et in quacunque domum intraveritis, ibi manete, et inde ne exeatis. LXXXVIII, 2. Et quicumque non receperint vos, exeuntes de civitate illa, etiam pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium supra illos. LXXXIX, 8. Egressi autem circuibant per castella, evangelizantes et curantes ubique. xc, 2. Audivit autem Herodes tetrarcha omnia quæ fiebant ab eo, et hesitabat, eo quod diceretur a quibusdam: Quia Joannes surrexit a mortuis: a quibusdam vero: Quia Elias apparuit: ab aliis autem: Quia propheta unus de antiquis surrexit. Et ait Herodes: Joannem ego decollavi: quis est autem iste de quo ego talia audio? Et quærebat videre eum. xci, 8. Et reversi Apostoli, narrauerunt illi quæcunque fecerunt: xcii, 3. et assumptis illis secessit seorsum in locum desertum, qui est Bethsaida. Quod cum cognovissent turba, secutæ sunt illum: et excepit eos, et loquebatur illis de regno Dei, et eos, qui cura indigebant, sanabat. xciii, 1. Diem autem cõperat declinare. Et accedentes duodecim dixerunt illi: Dimitte turbas, ut euntes in castella villasque quæ circa sunt, divertant, et inveniant escas: quia in loco deserto sumus. Ait autem ad illos: Vos date illis manducare. At illi dixerunt: Non sunt nobis plus quam quinque panes, et duo pisces: nisi forte nos eamus, et emamus in omnem hanc turbam escas. Erant autem fere viri quinque milia. Ait autem ad discipulos suos: Facite illos discumbere per convivia quinquagenos. Et ita fecerunt. Et discumbere fecerunt omnes. Acceptis autem quinque panibus, et duobus piscibus, respexit in celum, et benedixit illis, et fregit, et distribuit discipulis suis, ut ponerent ante turbas. Et manducaverunt omnes, et saturati sunt. Et sublatum est quod superfluit illis, fragmentorum cophini duodecim. xciv, 1. Et factum est cum solus esset orans, erant cum illo et discipuli: et interro-

gavit illos dicens: Quem me dicunt esse turbas? At illi responderunt, et dixerunt: Alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero quia unus propheta de prioribus surrexit. Dixit autem illis: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit: Christum Dei. xcv, 2. At ille increpans illos, præcepit, ne cui dicerent hoc, dicens: Quia oportet Filium hominis multa pati, ac reprobari a senioribus, et principibus sacerdotum, et Scribis, et occidi, et tertia die resurgere. xcvi, 2. Dicebat autem ad omnes: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdat illam: nam qui perdidit animam suam propter me, salvam faciet illam. Quid enim proficit homo si lucretur universum mundum, se autem ipsum perdat, et detrimentum sui faciat? xcvi, 2. Nam qui me erubuerit, et meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua, et patris, et sanctorum Angelorum. xcvii, 2. Dico autem vobis: Vere sunt illi qui hic stantes, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei. Factum est autem post hæc verba fere dies octo, et assumpsit Petrum, et Jacobum, et Joannem, et ascendit in montem, ut oraret. Et facta est, dum oraret, species vultus ejus altera, et vestitus ejus albus et refulgens. Et ecce duo viri loquebantur cum illo. Erant autem Moyses et Elias, visi in majestate, et dicebant excessum ejus, quem completurus erat in Jerusalem. Petrus vero, et cui cum illo erant, gravati erant somno. Et evigilantes viderunt majestatem ejus, et duos viros, qui stabant cum illo. Et factum est cum discederent ab illo, ait Petrus ad Jesum: Præceptor, bonum est nos hic esse: et faciamus tria tabernacula, unum tibi, et unum Moysi, et unum Eliæ, nesciens quid diceret. Hæc autem illo loquente, facta est nubes, et obumbravit eos: et timerunt, intrantibus illis in nubem. Et vox facta est de nube dicens: Hic est Filius meus dilectus, ipsum audite. Et dum fieret vox, inventus est Jesus solus. Et ipsi tacuerunt, et nemini dixerunt in illis diebus quidquam ex his, quæ viderant. xcix, 2. Factum est autem in sequenti die, descendentibus illis de monte occurrit illi turba multa. Et ecce vir de turba exclamavit, dicens: Magister, obsecro, respice in filium meum, quia unicus est mihi: et ecce spiritus apprehendit eum, et subito clamavit, et elidit, et dissipavit eum cum spurra, et vix discedit dilanians eum: et rogavi discipulos tuos, ut eijcerent illum, et non

potuerunt. Respondens autem Jesus, dixit: O generatio infidelis, et perversa, usquequo ero apud vos, et patiar vos? Adhuc huc filium tuum. Et cum accederet, elisit illum dæmonium, et dissipavit. Et increpavit Jesus spiritum immundum, et sanavit puerum, et reddidit illum patri ejus. c, 8. Stupebant autem omnes in magnitudine Dei: c, 2. omnibusque mirantibus in omnibus quæ faciebat, dixit ad discipulos suos: Ponite vos in cordibus vestris sermones istos: Filius enim hominis futurum est, ut tradatur in manus hominum. At illi ignorabant verbum istud, et erat velatum ante eos, ut non sentirent illud: et timebant eum interrogare de hoc verbo. cii, 2. Intravit autem cogitatio in eos, quis eorum major esset. At Jesus videns cogitationes cordis illorum, apprehendit puerum, et statuit illum secus se, et ait illis: Quicumque susceperit puerum istum in nomine meo, me recepit: et quicumque me receperit, recipit eum, qui me misit. Nam qui minor est inter vos omnes, hic major est. ciii, 8. Respondens autem Joannes, dixit: Præceptor, vidimus quemdam in nomine tuo eijcientem dæmonia, et prohibuimus eum: quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illum Jesus: Nolite prohibere: qui enim non est adversum vos, pro vobis est. civ, 10. Factum est autem dum compleretur dies assumptionis ejus, et ipse faciem suam firmavit, ut iret in Jerusalem. Et misit nuntios ante conspectum suum: et euntes intraverunt in civitatem Samaritanorum, et pararent illi. Et non receperunt eum, quia facies ejus erat euntis in Jerusalem. Cum viderent autem discipuli ejus Jacobus et Joannes, dixerunt: Domine, vis, dicimus ut ignis descendat de celo, et consumat illos? Et conversus increpavit illos, dicens: Nescitis cujus spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare. Et abierunt in aliud castellum. cv, 5. Factum est autem, ambulantibus illis in via, dixit quidam ad illum: Sequar te quocunque ieris. Dixit illi Jesus: Vulpes foveas habent, et volucres celi nidus: Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. Ait autem ad alterum: Sequere me. Ille autem dixit: Domine, permittite mihi primum ire, et sepelire patrem meum. Dixitque ei Jesus: Sine, ut mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, et annuntia regnum Dei. cvi, 10. Et ait alter: Sequar te, Domine, sed permittite mihi primum renuntiare his quæ domi

sunt. Ait ad illum Jesus: Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei. Cap. X, cvii, 10. — Post hæc autem designavit Dominus et alios septuaginta duos: et misit illos binos ante faciem suam, in omnem civitatem et locum, quo erat ipse venturus. cviii, 5. Et dicebat illis: Messis quidem multa: operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum missis, ut mittat operarios in messem suam. cix, 5. Ite: ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. cx, 2. Nolite portare sacculorum: neque peram, neque calceamenta, et neminem per viam salutaveritis. cx, 5. In quacunque domum intraveritis, primum dicitte: Pax huic domui: et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra; sin autem, ad vos revertetur. cxii, 5. In eadem autem domo manete, edentes, et bibentes quæ apud illos sunt: dignus est enim operarius mercede sua. cxiii, 10. Nolite transire de domo in domum. Et in quacunque civitatem intraveritis, et susceperint vos, manducate quæ apponuntur vobis: et curate infirmos, qui in illa sunt, et dicitte illis: Appropinquavit in vos regnum Dei. cxiv, 2. In quacunque autem civitatem intraveritis, et non susceperint vos, exeuntes in platea ejus, dicitte: Etiam pulverem adhasit nobis de civitate vestra, extergimus in vos; tamen hoc scitote, quia appropinquavit regnum Dei. Dico vobis, quia Sodomis in die illa remissio erit, quam illi civitati. cxv, 5. Væ tibi, Corozain; væ tibi, Bethsaida! Quia si in Tyro et Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio et cinere sedentes ponerent. Verumtamen Tyro et Sidoni remissio erit in judicio, quam vobis. Et tu, Capharnaum, usque ad celum exaltata, usque ad infernum demergaris. cxvi, 1. Qui vos audit, me audit: et qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum, qui misit me. cxvii, 10. Reversi sunt autem septuaginta duo cum gaudio, dicentes: Domine, etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis: Videbam Satanam sicut fulgur de celo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, et scorpiones, et super omnem virtutem inimici: et nihil vobis nocerebit. Verumtamen in hoc nolite gaudere quia spiritus vobis subjiciuntur: gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in caelis. cxviii, 5. In ipsa hora exultavit Spiritus sancto, et dixit:

¹ Græca exemplaria addunt, « quemadmodum et Elias fecit », ὡς καὶ Ἠλίας ἔποιεσεν.

Confiteor tibi, Pater, Domine cœli et terræ, quod abscondisti hæc a sapientibus, et prudentibus, et revelasti ea parvulis. Etiam, Pater, quoniam suo placuit ante te, cxix, 3. Omnia mihi tradita sunt a Patre meo. Et nemo scit quis sit Filius, nisi Pater; et quis sit Pater, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare. cxx, 5. Et conversus ad discipulos suos dixit: Beati oculi, qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod nulli propheta et reges voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt, et audire quæ auditis, et non audiverunt. cxix, 2. Et ecce quidam legisperitus surrexit tentans illum, et dicens: Magister, quid faciendo vitam æternam possideo? At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex omnibus viribus tuis, et ex omni mente tua: et proximum tuum sicut teipsum. Dixitque illi: Recte respondisti: hæc fac, et vires. cxix, 10. Ille autem volens justificare seipsum, dixit ad Jesum: Et quis est meus proximus? Suscipiens autem Jesus, dixit: Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones, qui etiam despoliaverunt eum: et plagis impositis, abiierunt, semivivo relicto. Accidit autem, ut sacerdos quidam descenderet eadem via: et viso illo, præterivit. Similiter et levita, cum esset secus locum, et videret eum, pertransiit: Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum: et videns eum, misericordia motus est. Et appropians alligavit vulnera ejus, infundens oleum, et vinum: et imponens illum in jumentum suum, duxit in stabulum, et curam ejus egit. Et altera die protulit duos denarios, et dedit stabulario, et ait: Curam illius habe, et quodcumque supererogaveris, ego cum rediero, reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi Jesus: Vade, et tu fac similiter. Factum est autem, dum irent, et ipse intravit in quoddam castellum: et mulier quædam Martha nomine, excepit illum in domum suam: et huic erat soror nomine Maria, quæ etiam sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium: quæ

¹ Additur et in plerisque Græcis codicibus illa pericope, « fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terra », γενήσῃ τὸ θέλημα σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Mox et duo mss. unus Vaticanus, alter regine, præferunt « da nobis quotidie », pro

stetit, et ait: Domine, non est tibi cura, quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi, ut me adjuvet. Et respondens dixit illi Dominus: Martha, Martha, sollicita es, et turbabis erga plurima. Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

Cap. XI, cxxii, 5. — Et factum est, cum esset in quodam loco orans, ut cessavit, dixit unus ex discipulis ejus ad eum: Domine, doce nos orare, sicut docuit et Joannes discipulos suos. Et ait illi: Cum oratis, dicite: Pater sanctificetur nomen tuum. Advenerit regnum tuum. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis peccata nostra, siquidem et ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in tentationem. cxxiv, 10. Et ait ad illos: Quis vestrum habebit amicum, et ibit ad illum media nocte, et dicat illi: Amice, commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, et non habeo quod ponam ante illum. Et ille deintus respondens dicat: Noli mihi molestus esse, jam ostium clausum est, et pueri mei mecum sunt in cubili, non possum surgere, et dari tibi. Et si ille perseveraverit pulsans: dico vobis, et si non dabit illi surgens eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget, et dabit illi quotquot habet necessarios. cxxv, 5. Et ego dico vobis: Petite, et dabitur vobis: quærite, et invenietis: pulsate, et aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: et qui quærit, invenit: et pulsanti aperietur. Quis autem ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? Aut piscem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ovum, nunquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis Pater vester de cælo dabit spiritum bonum potentibus se! cxxvi, 5. Et erat eiciens demonium, et illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium, locutus est mutus, et admiratæ sunt turba. cxxvii, 2. Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principio demoniorum eiecit demonia. cxxviii, 5. Et alii tentantes, signum de cælo querebant ab eo. cxxix, 2. Ipse autem, ut vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in seipsum divisum ² desolabitur, et do-

« da nobis hodie »: Græce plerumque est τὸ κατ' ἡμέραν.

² In instanti « desolatur » mss. nostri præferunt, in Græco etiam est, ἐρημοποιεῖται.

mus supra domum cadet. Si autem et Satanas in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum ejus? Quia dicitis in Beelzebub eiecio demonia. Si autem ego in Beelzebub eiecio demonia, filii vestri in quo eieciunt? Ideo ipsi iudices vestri erant. Porro si in digito Dei eiecio demonia, profecto pervenit in vos regnum Dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet. Si autem fortior eo superveniens occiderit eum, universa arma ejus aufert, in quibus confidebat, et spolia ejus distribuet. Qui non est mecum, contra me est: et qui non colligit mecum, dispergit. cxxx, 5. Cum immundus spiritus exierit de homine, ambulat per loca iniqua, quærens requiem, et non inveniens dicit: Revertar in domum meam unde exivi: et cum venerit, invenit eam scepis mundatam, et ornatum. Tunc vadit, et assumit septem alios spiritus secum nequiores se, et ingressi, habitant ibi. Et sunt novissima hominis illius pejora prioribus. cxxxii, 10. Factum est autem cum hæc diceret, extollens vocem quædam mulier de turba, dixit illi: Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti. At ille dixit: Quinimo beati qui audiunt verbum Dei et custodiunt illud. cxxxii, 5. Turbis autem concurrentibus, cepit dicere: Generatio nequam est, et ingressi, quærit, et signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ propheta. Nam sicut fuit Jonas signum Ninivitis: ita erit et Filius hominis generationi isti. Regina austri surgit in judicio cum viris generationis hujus, et condemnabit illos: quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis: et ecce plus ² quam Salomon hic. Viri Ninivite surgent in judicio cum generatione hac, et condemnabunt illam, quia penitentiam egerunt ad predicationem Jonæ: et ecce plus quam Jonas hic. cxxxiii, 1. Nemo lucernam accendit, et in abscondito ponit, neque sub modio: sed supra candelabrum, ut qui ingrediuntur lumen videant. cxxxv, 5. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum tenebrosum lucidum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est, tenebræ sint. Si ergo corpus tuum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. cxxxv, 5. Et cum loqueretur, rogavit illum quidam Pharisæus ut pranderet apud se. Et ingressus recu-

buit. Pharisæus autem cepit intra se reputans dicere, quare non baptizatus esset ante prandium. Et ait Dominus ad illum: Nunc vos, Pharisæi, quod deforis est calcis et catini mundatis: quod autem intus est vestrum plenum est rapina et iniquitate. Stulti, nonne qui fecit quod deforis est, etiam id quod deintus est fecit? Verumtamen, quod superest, date elemosynam: et ecce omnia munda sunt vobis. cxxxvii, 5. Sed vae vobis Pharisæis, quia decimas mentham, et rutam, et omne olus, et præteritis judicium et charitatem Dei! Hæc autem oportuit facere, et illa non omittere. cxxxvii, 2. Vae vobis Pharisæis, quia diligitis primas cathedras in synagogis, et salutationes in foro! cxxxviii, 5. Vae vobis, quia estis ut monumenta quæ non apparent, et homines ambulantes supra nesciunt! cxxxix, 5. Respondens autem quidam ex legisperitis, ait illi: Magister, hæc dicens etiam contumeliam nobis facis. At ille ait: Et vobis legisperitis vae! Quia oneratis homines oneribus quæ portare non possunt et ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas. cxi, 5. Vae vobis, qui edificatis monumenta prophetarum: patres autem vestri occiderunt illos! Profecto testificamini quod consentitis operibus patrum vestrorum, quoniam ipsi quidem eos occiderunt, vos autem edificatis eorum sepulchra. cxli, 5. Propterea, et sapientia Dei dixit: Mittam ad illos prophetas et Apostolos, et ex illis occident et persequentur. Ut inquiretur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi a generatione ista: a sanguine Abel usque ad sanguinem Zacharie, qui perit inter altare et œdem. Ita dico vobis, requiretur ab hac generatione. cxlii, 5. Vae vobis legisperitis, quia tulistis clavem scientiæ, ipsi non introistis, et eos qui introbant prohibuistis! cxliii, 10. Cum autem hæc ad illos diceret, cœperunt Pharisæorum, et legisperiti graviter insistere, et os ejus opprimere de multis, insidiantes ei, et quærentes aliquid capere de ore ejus, ut accusarent eum.

Cap. XII. — Multis autem turbis circumstantibus ita ut se invicem conculcarent, cepit dicere ad discipulos suos: cxliiv, 2. Attendite a fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis. cxlv, 5. Nihil autem opertum est quod non reveleetur, neque absconditum quod non sciatur. Quoniam quæ

bris.

² In iisdem codicibus « plus Salomone hic ».

¹ Duo iterum mss. unus Vaticanus, atque alter reginæ vetustior, omittunt istud « ornatum », quod est tamen in plerisque omnibus Græcis li-